

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. II. Conjuges, qui scienter reddunt se absolutè impotentes ad moderatam copulam, peccant lethaliter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

CONCLUSIO II.

Conjuges, qui scienter reddunt se absolutè impotentes ad moderatam copulam, peccant lethaliter.

58.
Probatio
Conclus.

Intellige, siue id faciant per media aliàs illicita, v. g. pollutiones, aut fornicationes, siue per media alia licita, ut sunt jejunia, vigiliae, orationes &c. Eadem quippè est ratio; licet, quia eadem lex iustitiæ, quæ præcipit finem, obligat ad media necessaria fini obtinendo; ergò eadem lex iustitiæ, quæ obligat conjuges ad persolvendum debitum, prohibet eis, ne scienter reddant se impotentes. Siquidem potentia est medium omnino necessarium, & impotentia dicto fini prorsus adversatur.

Et quoniam obligatio persolvendi debitum per se gravis est, ut patet ex dictis præced. Conclus. peccant lethaliter, qui scienter reddunt se impotentes ad copulam; sicut illi, qui scienter reddunt se impotentes ad alia debita civilia solvenda. Quæ enim disparitas?

59.
Hæc circumstantia foret explicanda in Confessione.

Hinc in confessione foret hæc circumstantia tamquam mutans speciem explicanda: v. g. qui reddidit se impotentem per fornicationes, non satisfacit præcepto Confessionis, nisi præter fornicationes specialiter explicet hanc impotentiam, quæ directè repugnat debito conjugali; ita ut fornicans non solum peccet, quia corpus suum tradit alteri, sed etiam, quia idem non tradit, nec potest tradere propriæ uxori, ubi & quando deberet. Hæc autem malitia non necessariò jungitur fornicationi, cum fieri possit, ut equidem vir maneat simpliciter potens ad moderatam copulam cum propria uxore exercendam, quod sufficit, ut non peccet contra debitum conjugale, tametsi potentia ejus paululum per eam debilitaretur.

60.
An peccent, qui reddunt se minus potentes.

Quocirca in Conclus. signanter addidi *ly Absolutè*, ut significarem utique, non peccare qui reddunt se minus potentes, dummodò revera maneat potentes. Quare conjuges ordinariè tenentur ad jejunia Ecclesiæ; quia licet per ea paululum debilitetur potentia generandi; equidem absolutè manet. Si autem hic & nunc notabiliter debilitaretur, ita ut non nisi cum magno incommodo possent copulari, neque ad illa forent obligati; quia fortius ligat jus naturale, quam præceptum positivum Ecclesiæ: porro jus reddendi debitum, naturale est, præceptum autem jejunandi Ecclesiasticum tantum, quod, ut constat ex communi doctrina, & praxi, non obligat cum gravi incommodo.

Conjux moderatè jejuniens, aut studens, non peccat, ex Sanchez.

Audite Sanchium lib. 9. disp. 3. Conjux se extenuans & debilitans absque fraude, & bonâ fide mediis honestis, ut servans Ecclesiæ jejunia, & alia moderata ex devotione, impendensque moderatè tempus honestis studiis, vacat culpâ: quia sic non efficietur impotens, sed

minus potens, nec tenetur cum spiritali jactura à spiritalibus operibus abstinere, ut se potentiorum & robustiorum conservet: sicut nec tenetur desistere ob eam causam à cæteris corporalibus exercitiis.

Quando autem abstinentiæ & vigiliæ censeantur limites prudentiæ excedere, atque immoderata esse, pensandum est, attentâ viri conditione; alii enim aliis robustiores sunt: & attentâ uxoris conditione; quædam enim paræ sunt, aliæ verò venerem frequenter appetunt. Denique; id pro regula servandum est, ut vir eas vires conservet, non extenuans eas abstinentiis & vigiliis, quibus indiget ad moderatè reddendum uxori, attentâ ejus conditione, & ne eam periculo incontinentiæ exponat. Similiter etiam non licet uxoris ita se abstinentiis & vigiliis dedere, ut deformes ac viris exosæ reddantur. Quia ipsis ansam præbent, turpes alios amores quærendi. Ita Sanchez sup. n. 5.

61.
Ex quo immoderatio colligenda sit.

Et n. 10. excusat à jejuniis Ecclesiæ conjugem, qui aliter uxori suæ reddere debitum non potest? Quia, inquit, sicut jejunium non impedit opera necessitatis, & subinde non obligat eum, qui jejunando munus suum obire nequit; ita nec opus obligationis, quale hoc est, eo vel maxime, quia non reddere est in præjudicium tertii.

62.
Excusatur à jejuniis, qui aliter non potest reddere, ex eod.

Quod verum existimat, tametsi precibus & verbis blandis possit eam pro illa die à copula avertere. Sicuti, inquit, non tenetur faber dives ab opere fabrilis, quo ad sustentationem minime indiget, die jejunii cessare, quo jejunium servare possit. Quàmvis ergò tali casu non teneatur vir solvere jejunium, sicut nec faber; quia commodè potest hic ab opere fabrilis, ille autem à copula abstinere; at potest utique solvere.

Intelligenda tamen hæc causa excusans à jejuniis (subjungit ibidem Sanchez) quando vir notabiliter redderetur impotens, ad moderatè reddendum; non enim excusabit, si tantillum debilitetur. Jus enim habet ad hoc conjux. Quare aberrant viri, existimantes se à jejuniis excusari, ut fortiores sint ad copulam maritalem. Nam non tenetur vir uti calidis, ut potentior sit ad copulam; ac proinde minus poterit jejunium eâ de causâ solvere. Quod intelligo, nisi uxori periculum incontinentiæ imminet, si vir ad copulam frequentiore non efficiatur potentior: lex enim charitatis tunc obligans prævalet præcepto Ecclesiastico.

63.
Limitatio

Non tenetur conjux se reddere potentiorum.

Quare si vir præcipiat uxori solvere jejunium Ecclesiasticum, tametsi per se loquendo potius sit obediendum Ecclesiæ; attamen, si notabiles discordiæ orirentur inter ipsam & virum, nisi ipsi obtemperet, poterit solvere jejunium. Quia (inquit Sanchez sup. n. 13.) mutuus amor conjugum illi anteponendus est, ut colligitur ex D. Hier. & refertur de Consecrat. dist. 5. c. 24. ibi: *Nonne rationalis homo dignitatem amittit, qui vel jejunium charitati, aut vigiliis præfert sensus integritati, ut propter abstinentiam im-*

64.
Si vir præcipiat uxori solvere jejunium, an ea possit obedire, ex Sanchez. D. Hier.

modè.

moderatam atque indiscretam psalmodum vel officio-
rum decantationem, aut amentia, aut tristitia notam
incurrat ?

Cap. 2. de Præscript. scriptum est : Nihil
Præscript. cum scandalo, nihil cum forali strepitu, vobiscum
nos velle de causis pauperum definire, vobis scripsisse
meminimus. Ubi Gloss. Nihil cum scandalo, in-
quit : Arg. quod propter scandalum descendendum est
a jure suo. Ergo verisimile est, quod Ecclesia in
hoc casu nolit obligare ad jejunium cum scan-
dalo mariti.

65. Nec obstat cap. 3. de Reg. juris : Vilius
Explicatur scandalum nasci permittitur, quam veritas deseratur.
cap. 3. de Nam veritas triplex est, ut ibi notat Gloss.
Reg. juris. verb. Veritas : Scilicet bona vita : hæc nunquam
omittenda est propter scandalum, & ad quemlibet
pertinet. Alia justitia : hæc ad Iudicem pertinet.
Alia disciplina : Hæc pertinet ad Prelatum. In his
duabus quandoque aliqua omittuntur propter scanda-
lum, 50. dist. Ut constitueretur. Et intellige quod
hic dicitur, de his, quæ indispensabilia sunt, & tale
jus commune, quod indispensabile est, veritas appel-
latur..... Tale jus pro nullo scandalo relaxandum
est : sed quando jus commune dispensabile est, propter
scandalum receditur a jure communi. Quis autem
nesciat, præceptum jejunii, de quo hic agitur,
esse dispensabile ?

66. Sed quia mulier excusatur a culpa, num ideo
Vir qui sine & vir, qui sine justa causa cogit quodammodo
causa cogit comedere, peccat. comedere, peccat.

Quid si vir Imò nec mulier posset solvere, si vir id præ-
præcipiat in ciperet in contemptum Ecclesiæ seu jejunii Ec-
contemptum clesiastici ; sed potius moriendum ei foret, jux-
Ecclesiæ ? tà omnium sententiam ; quia tali casu non solum
obligat lex Ecclesiæ ; sed etiam lex natu-
ralis, quæ vetat contemptum legis & legislato-
ris, quæ indispensabilis est ; & per consequens,
juxta Glossam sup. adductam, pro nullo scan-
dalo relaxanda.

67. Caterum ex jam dictis facile solvitur illa
An conjuges quæstio : utrum conjuges absque mutuo con-
sine mutuo sensu possint vivere abstinentias, peregrina-
consensu pos- tiones, preces & similia. Equidem, si obtinent
sint vivere debito conjugali moderatè reddendo, liquet id
jejunia &c. fore illicitum. Quia neuter conjugum potestatem
sui corporis habet quoad debitum conjugale
perfolvendum. Ita docet Glossa cap. 11. 33. q.
5. ubi ex D. Aug. in qq. Numer. 9. 59. re-
fertur : Manifestum est, ita voluisse legem, femi-
nam esse sub viro, ut nulla vota ejus, quæ abstin-
entia causa voverit, reddantur ab ea, nisi auctor vir
fuerit permittendo. Ubi Gloss. verb. Nisi auctor,
infert : Mulier ergo non potest facere votum ab-
stinentia sine voluntate viri. Et statim inter-
rogat : Sed nunquid vir potest abstinere, sine
uxoris consensu ? Sic inf. Cum caput. Licet
Bosco de Matrim. Pars II.

ergo conjuges sint pares quantum ad votum con-
tinentia, non tamen quantum ad votum abstinen-
tia.

Neque hoc officit nostræ doctrinæ ; nam
actutum subjungit : Et hoc intelligo de quolibet
voto, in quo non sit uxori præjudicium quoad carna-
le debitum, quævis ex illo voto oriatur scandalum
mulieri, ut in hoc sit differentia inter virum & mu-
lierem. Similiter & de muliere dici potest, quod
vovete possit, dummodo per illud votum mulieris,
non fiat viro præjudicium ; vel si non oriatur scan-
dalum viro ex illo voto ; ut si voveret jacere in cami-
fia cum eo, vel singulis noctibus ire ad matutinas :
unde de tali voto intelligo istud cap. Alias tenetur
mulier illud adimplere, etiam viro invito, ut si vo-
vit, quod daret denarium amore Dei, vel aliquid
tale.

Nulli itaque dubium esse potest, quin peccet
conjug, five vir, five mulier, qui contra volun-
tatem conjugis aliquid voveret in præjudicium
debiti conjugalis ; nam ad id debitum stricto
jure justitiæ obligatur, adeoque sic vovendo
convincitur nolle reddere debitum conjugale,
tibi & quando jus justitiæ ad hoc reddendum
obligaret.

Nunquid etiam peccat mortaliter, quia voveret
rem malam ? Videtur quod sic ; veluti si vove-
ret se minimè redditurum debitum, peccaret
mortaliter juxta omnes, & tale votum foret ip-
so jure nullum. Ergo similiter, si voveat abstin-
entiam vel peregrinationem in præjudicium
debiti conjugalis contra voluntatem con-
jugis.

Neque id negat Sanchez sup. n. 8. ubi sic
ait : dicendum est, id votum validum esse, mi-
nimè tamen impleri posse, donec manifestatum
uxori ipsa approbet ; quare nec vir absolutè vo-
vens peccabit, nisi expressè intenderet se obli-
gare contra uxoris voluntatem ; tunc enim pec-
caret, & votum esset irritum. Probatur : quia
similis est ratio de hoc voto, ac de illo, quo re-
ligiosus se obligat ad rem sibi prohibitam, quam
absque Superioris beneplacito exequi nequit,
quale esset votum peregrinationis : cum utrum-
que votum sit de re prohibita, exigenti quæ
alterius consensum, & eo accedenti licitè : at id
votum religiosi est validum, donec à Superiore
irritetur, licet impleri nequeat absque licentia
ipsius ; nec Religiosus peccat, sic absolutè vo-
vens : quia tacitè inest talibus votis conditio
hæc : Si superior voti conscius consensum præstite-
rit : ergo idem dicendum est de prædicto ma-
riti voto.

Nec est simile de voto non reddendi debi-
tum : quia est omninò & directè contra fidem
Matrimonij, & votum de re aliena præstanda
Deo : quare nullum est ; sicut si quis Deo
promitteret rem alienam. Votum verò peregre-
nationis longæ, vel nimia abstinentiæ, non op-
ponitur directè Matrimonio, nec debito con-
jugali ; sed est aliquod alterius conjugis grava-
men, quare validum erit, licet integrum sit
conjugi gravato dissentire. Hucusque Sanchez
Sed Dicastillon sup. n. 208, videtur in
hac

68. Non possunt
in præjudi-
cium debiti
conjugalis,
& votum
esse irritum.

69. Neque id
negat Sanchez.

70. Non est si-
mile de hoc
voto. & vo-
tum non red-
dendi, ex
cod.

enst. 1.
pari.

hac re distinguendum esse. Et in primis, inquit, certum puto, ut ipse Sanchez concedit, virum peccare vovendo, si expressè intendat se obligare contra uxoris voluntatem, atque adeò esse votum irritum. Deinde existimo, si expressè vel virtualiter vovit eam peregrinationem seu abstinentiam sub conditione: *Si uxor approbaverit*, votum quidem esse validum, & licitum, & manifestandum uxori, quæ si approbet, absolute obligabit.

71.
Secunda.

Si verò quis nihil cogitans, aut nesciens vim obligationis Matrimonij, in ordine ad non se reddendum impotentem pro notabili aliquo tempore ad reddendum debitum, absolute vovit; quando postea deprehendit id præjudicare juri, quod habet uxor; tunc votum à se absolute præstitum, & sine tali intentione illud manifestandi uxori, ad petendam approbationem, est de materia illicita; atque adeò quàmvis propter ignorantiam vel inadvertentiam non peccaverit vovendo, ipso facto votum est nullum, & nulla est obligatio illud manifestandi uxori; quia neque ex vi voti absoluti obligatur ad id, neque ex intentione voventis; atque adeò omninò liber manet. Atque ita videntur tenere Sotus l. 7. de Iustitia q. 3. ar. 1. Rodrig. to. 2. Sum. cap. 90. (aliàs 93.) n. 7. Ita Dicastillo.

Scotus.

72.
Quid sentiat Rodrig.?

Rodr. loco cit. hæc scribit: Maritus sine licentia uxoris non potest vovere aliquam longam peregrinationem, ut definitur in jure. Nec obstat; quòd maritus ad serviendum Regi, & quærendum victum pro domo & familia potest abesse per longum tempus ab uxore: quia ad hoc respondeo; quòd hoc est, quia est bonum temporale familiæ suæ, quæ est sub sua cura; votum tamen peregrinationis est in præjudicium illius; & viso quòd non valeat, non est necesse, ut uxor irriter illud; ut tenet Sotus. Hæc ille.

Quid dicendum de votis Religiosorum.

Quid ergò ad simile de Religioso sup. à Sanchez adductum? Rodrig. loco cit. cap. 91. n. 2. Non valet (inquit) votum Religiosi, si ejus materia sit prohibita à suo Prælato aut in generali, aut speciali, & quousque Prælati præbeat consensum non obligat, ut dicitur in jure cap. *Monacho*, 20. q. 4. & post alios resolvit Gregor. Lopez. Et nota, quòd Monachi S. Benedicti non tenentur ad aliquod votum, quàmvis sit peregrinationis Hierusalem, ut concessit illis Benedictus XIII. quo privilegio gaudent omnes Ordines Mendicantium; ipsoque viso, vota quæ faciunt peregrinationis, non solum non obligant eos, sed nec tenentur manifestare illa Prælati suis.

73.
Quando valeant, & quando non?

Estque notandum; quòd votum factum ab illis rei prohibita, quia mala est, non solum non obligat, sed etiam peccant mortaliter aut venialiter secundum qualitatem materiae: si verò voveant aliquod malum, quia sit prohibitum à suo Prælato, non peccant; quia id promittunt sub conditione tacita vel expressa: *Si Prælati concesserit licentiam faciendi illam*: si verò ignorent esse rem prohibitam,

& postea veniat ad eorum notitiam, quòd sit talis, votum in se erit nullum, & non est necesse, quòd manifestent illud Prælato suo; cum, ubi est ignorantia, non sit consensus nec voluntas, ut dicitur in jure; quod procedit, si intelligat, quòd non facerent dictum votum, si scirent dictam prohibitionem. Ita Rodrig.

Et puto Sanchium id facile concessurum, & nupiam contrarium docuisse. Quod ergò sup. dicit, votum peregrinationis à Religioso emissum validum fore, donec à Superiore irriteretur, intelligit de Religioso, qui probè noverat, se absque licentia Superioris non posse peregrinari, qui cum præsumi non debeat voluisse peccare, censetur promississe sub conditione saltem tacita: *Si Prælati concesserit licentiam*.

Et consimiliter dici posset, & debet dici in casu nostro; virum, qui supponitur nosse suam obligationem reddendi debitum, si quidpiam voveat incompatible cum redditione debiti, id facere sub conditione tacita: *Si uxor consenserit*; alioquin graviter peccaret, quod non est præsumendum. Si tamen aliquis foret ignarus suæ obligationis; & si eam scivisset, nolisset promittere, si postea veniat ad notitiam ejus, votum in se est nullum, & non est necesse, quòd manifestet illud uxori suæ, estò sciret, eam haud difficiliter licentiam concessuram.

Ratio patet: quia fuit votum de re mala, sine expressa vel tacita conditione, malitiam abstergente; v.g. de peregrinatione diuturna contra voluntatem uxoris, quam prohibet actus conjugalis, quem absens nequit exercere; cum tamen debitus sit ad requisitionem uxoris, nisi justa causa excuset.

Si autem à me quæritur, quæ sit justa causa? Respondeo citius.

CONCLUSIO III.

Neuter conjux tenetur alteri debitum reddere cum notabili detrimento propriæ incolumitatis, vel occasione fœtus, vel abortu.

Scotus 4. dist. 32. q. un. n. 2. In genere, inquit, potest aliquis justè non reddere debitum conjugi dupliciter. Vno modo, si conjux do excusatur amisit jus petendi vel non habet jus petendi pro tunc. Alio modo, quando obligatur ad non reddendum vinculo fortiori. Primum contingit in fornicatione conjugis, maxime si alter tantum fuerit fornicatus: tunc enim innocens potest lapsus, si sibi publice constiterit, repellere, & amisit lapsus jus petendi, pro eo, quòd non servavit fidem: & idèd non est necessariò sibi fides servanda, saltem affirmative. Si autem uterque lapsus sit, tunc paria crimina pari vindicta sunt.

74.
Idem resolvendum est in nostro casu.

Probatio

75.

Duplici modo quis à reddendo debito, ex Scoto, Primus.